

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 5ης Ιουνίου 2012 *

«Κοινή γεωργική πολιτική — Καθεστώς ενιαίας ενισχύσεως με βάση την έκταση — Κανονισμός (ΕΚ) 1973/2004 — Άρθρο 138, παράγραφος 1 — Απώλεια του δικαιώματος λήψεως ενισχύσεως σε περίπτωση ανακριβούς δηλώσεως εκτάσεως — Διοικητικός ή ποινικός χαρακτήρας της κυρώσεως αυτής — Κανόνας της μη σωρεύσεως των ποινικών κυρώσεων — Αρχή *ne bis in idem*»

Στην υπόθεση C-489/10,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Sąd Najwyższy (Πολωνία) με απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Οκτωβρίου 2010, στην ποινική διαδικασία κατά

Lukasz Marcin Bonda,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot και A. Prechal, προέδρους τμήματος, A. Rosas, R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann, A. Borg Barthet (εισηγητή), L. Bay Larsen, M. Berger και E. Jarašiūnas, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: K. Sztranc-Sławiczek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 4ης Οκτωβρίου 2011,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- ο Ł. M. Bonda, εκπροσωπούμενος από τον J. Markowicz, adwokat,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Szpunar, D. Krawczyk και B. Majczyna,
- η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την C. Pesendorfer,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον A. Bouquet και την A. Szymtkowska,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 15ης Δεκεμβρίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η πολωνική.

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 138, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1973/2004 της Επιτροπής, της 29ης Οκτωβρίου 2004, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου όσον αφορά τα καθεστώτα στήριξης τα προβλεπόμενα βάσει των τίτλων 4 και 4α του εν λόγω κανονισμού και τη χρήση των εκτάσεων γης που προκύπτουν από την παύση καλλιέργειας για την παραγωγή πρώτων υλών (ΕΕ L 345, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ποινικής δίωξης κατά του L. M. Bonda λόγω απάτης που διέπραξε ο τελευταίος στο πλαίσιο της δηλώσεως γεωργικής εκτάσεως για την οποία καταβάλλεται ενιαία ενίσχυση με βάση την έκταση.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

- 3 Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, του πρωτοκόλλου αριθ. 7 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπεγράφη στο Στρασβούργο στις 22 Νοεμβρίου 1984 (στο εξής: πρωτόκολλο 7):

«Κανένας δεν μπορεί να διωχθεί ή να καταδικασθεί ποινικά από τα δικαστήρια του ίδιου κράτους για μια παράβαση για την οποία ήδη αθωώθηκε ή καταδικάστηκε με αμετάκλητη απόφαση σύμφωνα με τον νόμο και την ποινική δικονομία του κράτους αυτού.»

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95

- 4 Ο κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) 2988/95 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1995, σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 312, σ. 1), ορίζει στην τέταρτη, την πέμπτη, την ένατη, τη δέκατη και τη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη του τα ακόλουθα:

«[εκτιμώντας] ότι η αποτελεσματική καταπολέμηση της απάτης σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων των Κοινοτήτων απαιτεί την καθιέρωση ενός κοινού νομικού πλαισίου σε όλους τους τομείς που καλύπτονται από τις κοινοτικές πολιτικές·

ότι τα είδη συμπεριφοράς που στοιχειοθετούν παρατυπίες καθώς και τα αντίστοιχα διοικητικά μέσα και κυρώσεις προβλέπονται σε τομεακούς κανόνες σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό·

[...]

ότι τα κοινοτικά μέτρα και κυρώσεις που θεσπίζονται για την επίτευξη των στόχων της κοινής γεωργικής πολιτικής αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των καθεστώτων ενίσχυσης· ότι έχουν αυτοτελή σκοπό που ουδόλως επηρεάζει την ποινική αξιολόγηση από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών, της συμπεριφοράς των οικείων οικονομικών φορέων· ότι η αποτελεσματικότητά τους πρέπει να εξασφαλίζεται με την άμεση εφαρμογή του κοινοτικού κανόνα και με την πλήρη εφαρμογή του συνόλου των κοινοτικών μέτρων, όταν η θέσπιση προληπτικών μέτρων δεν επιτρέπει την επίτευξη αυτού του στόχου·

ότι, δυνάμει της γενικής απαίτησης επιεικειάς, της αρχής της αναλογικότητας καθώς και της αρχής *pe bis in idem*, αλλά και τηρουμένου του κοινοτικού κεκτημένου και των διατάξεων που θα προβλέπουν οι ειδικοί κοινοτικοί κανόνες που θα ισχύουν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού, θα πρέπει να προβλεφθούν οι κατάλληλες διατάξεις για την αποφυγή της σώρευσης των κοινοτικών χρηματικών κυρώσεων και των εθνικών ποινικών κυρώσεων που επιβάλλονται για τις αυτές πράξεις στο αυτό πρόσωπο·

[...]

ότι η εφαρμογή του παρόντος κανονισμού δεν θίγει την εφαρμογή του ποινικού δικαίου των κρατών μελών».

5 Το άρθρο 1 του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων θεσπίζονται γενικοί κανόνες σχετικά με ομοιογενείς ελέγχους, καθώς και με διοικητικά μέτρα και κυρώσεις για τις παρατυπίες βάσει του κοινοτικού δικαίου.

2. Παρατυπία συνιστά κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού δικαίου που προκύπτει από πράξη ή παράλειψη ενός οικονομικού φορέα, με πραγματικό ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα να ζημιωθεί ο γενικός προϋπολογισμός των Κοινοτήτων ή προϋπολογισμός διαχειριζόμενος από τις Κοινότητες, είτε με τη μείωση ή ματαίωση εσόδων που προέρχονται από ίδιους πόρους που εισπράττονται απευθείας για λογαριασμό της Κοινότητας, είτε με αδικαιολόγητη δαπάνη.»

6 Κατά το άρθρο 2 του ίδιου κανονισμού:

«1. Οι έλεγχοι και τα διοικητικά μέτρα και κυρώσεις θεσπίζονται μόνον εφόσον απαιτούνται για την εξασφάλιση της ορθής εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Πρέπει να εξασφαλίζουν αποτελεσματική, σύμμετρη και αποτρεπτική προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Κοινοτήτων.

2. Καμία διοικητική κύρωση δεν απαγγέλλεται εάν δεν προβλέπεται από κοινοτική πράξη προγενέστερη της παρατυπίας. Σε περίπτωση μεταγενέστερης τροποποίησης των διατάξεων περί επιβολής διοικητικών κυρώσεων που περιέχονται σε κοινοτικούς κανόνες, ισχύουν αναδρομικώς οι λιγότερο αυστηρές διατάξεις.

3. Οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου προσδιορίζουν τη φύση και την έκταση των διοικητικών μέτρων και κυρώσεων που απαιτούνται για την ορθή εφαρμογή των συγκεκριμένων κανόνων ανάλογα με τη φύση και τη σοβαρότητα της παρατυπίας, του παρασχεθέντος πλεονεκτήματος ή του αποκτηθέντος οφέλους και του βαθμού ευθύνης.

4. Με την επιφύλαξη του εφαρμοστέου κοινοτικού δικαίου, οι διαδικασίες εφαρμογής των κοινοτικών ελέγχων, μέτρων και κυρώσεων διέπονται από το δίκαιο των κρατών μελών.»

7 Το άρθρο 4 του κανονισμού 2988/95 ορίζει τα εξής:

«1. Κάθε παρατυπία συνεπάγεται, κατά γενικό κανόνα, την αφαίρεση του αδικαιολογήτως αποκτηθέντος οφέλους:

— με την υποχρέωση καταβολής των οφειλομένων ή επιστροφής των αδικαιολογήτως εισπραχθέντων ποσών,

— με την ολική ή μερική κατάπτωση της εγγύησης που έχει συσταθεί για την υποστήριξη της αίτησης παρασχεθέντος οφέλους ή για την είσπραξη προκαταβολής.

2. Η εφαρμογή των μέτρων της παραγράφου 1 περιορίζεται στην αφαίρεση του εξασφαλισθέντος οφέλους προσαυξημένου, εφόσον προβλέπεται, με τόκους που δύνανται να καθοριστούν κατ' αποκοπήν.

3. Οι πράξεις οι οποίες αποδεδειγμένως αποσκοπούν στην εξασφάλιση οφέλους αντίθετου προς τους στόχους των εκάστοτε εφαρμοστέων διατάξεων του κοινοτικού δικαίου, με την τεχνητή δημιουργία των προϋποθέσεων κτήσης αυτού του οφέλους, έχουν ως συνέπεια, ανάλογα με την περίπτωση, είτε τη μη εξασφάλιση είτε την αφαίρεση του οφέλους.

4. Τα μέτρα του παρόντος άρθρου δεν θεωρούνται κυρώσεις.»

8 Το άρθρο 5 του ως άνω κανονισμού έχει ως ακολούθως:

«1. Οι εκ προθέσεως ή εξ αμελείας παρατυπίες μπορούν να επισύρουν τις ακόλουθες διοικητικές κυρώσεις:

α) πληρωμή διοικητικού προστίμου·

β) πληρωμή ποσού το οποίο να υπερβαίνει τα αδικαιολογήτως εισπραχθέντα ή κακώς μη καταβληθέντα ποσά, προσαυξημένα ενδεχομένως με τόκους. Το επιπλέον αυτό ποσό, το οποίο καθορίζεται βάσει ποσοστού που θα οριστεί στις ειδικές διατάξεις, δεν μπορεί να υπερβαίνει το ύψος που είναι απολύτως αναγκαίο για να του προσδώσει αποτρεπτικό χαρακτήρα·

γ) ολική ή μερική αφαίρεση του παρασχεθέντος από την κοινοτική νομοθεσία οφέλους, ακόμη και αν ο φορέας έχει λάβει αδικαιολογήτως μέρος μόνο αυτού του οφέλους·

δ) απαγόρευση παροχής ή αφαίρεση του οφέλους για περίοδο μεταγενέστερη της περιόδου της παρατυπίας·

ε) προσωρινή αφαίρεση έγκρισης ή αναγνώρισης που απαιτείται για τη συμμετοχή σε καθεστώς κοινοτικής ενίσχυσης·

στ) κατάπτωση εγγύησης ή ασφάλειας που έχει συσταθεί προκειμένου να τηρηθούν οι όροι συγκεκριμένου κανόνα ή επανασύσταση του ποσού μιας αδικαιολογήτως αποσβεσθείσας εγγύησης·

ζ) άλλες κυρώσεις, ισοδύναμης φύσεως και έκτασης, αποκλειστικά οικονομικού χαρακτήρα, εφόσον προβλέπονται από τους τομεακούς κανόνες που θεσπίζει το Συμβούλιο βάσει των ιδιαίτερων αναγκών του συγκεκριμένου τομέα και με την επιφύλαξη, πάντοτε, των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων που έχει αναθέσει στην Επιτροπή το Συμβούλιο.

2. Με την επιφύλαξη των τομεακών κανόνων που θα ισχύουν κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού, οι άλλες παρατυπίες μπορούν να επισύρουν μόνο τις μη ποινικές κυρώσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 1 και μόνον εφόσον οι κυρώσεις αυτές απαιτούνται για την ορθή εφαρμογή των κανόνων.»

9 Το άρθρο 6 του κανονισμού 2988/95 ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Υπό την επιφύλαξη των κοινοτικών διοικητικών μέτρων και κυρώσεων που θεσπίζονται βάσει τομεακών κανονισμών υφισταμένων κατά την έναρξη του παρόντος κανονισμού, η επιβολή χρηματικών κυρώσεων, όπως είναι τα διοικητικά πρόστιμα, μπορεί να ανασταλεί με απόφαση της αρμόδιας αρχής, εάν έχει ασκηθεί ποινική δίωξη εναντίον του συγκεκριμένου προσώπου για τις αυτές πράξεις. Η αναστολή της διοικητικής διαδικασίας αναστέλλει την προβλεπόμενη στο άρθρο 3 προθεσμία παραγραφής.

2. Εάν η ποινική δίκη δεν συνεχιστεί, η ανασταλείσα διοικητική διαδικασία επαναλαμβάνεται.
3. Όταν περατωθεί η ποινική δίκη, η ανασταλείσα διοικητική διαδικασία επαναλαμβάνεται, εφόσον αυτό δεν προσκρούει στις γενικές αρχές του δικαίου.
4. Κατά την επανάληψη της διοικητικής διαδικασίας, η διοικητική αρχή φροντίζει ώστε να επιβληθεί κύρωση τουλάχιστον ισοδύναμη με αυτή που προβλέπεται από την κοινοτική νομοθεσία, λαμβάνοντας υπόψη κάθε είδους κύρωση που έχει επιβληθεί από τη δικαστική αρχή στο αυτό πρόσωπο και για τις αυτές πράξεις.
5. Οι αναφερόμενες στις παραγράφους 1 έως 4 διατάξεις δεν ισχύουν για τις χρηματικές κυρώσεις οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των καθεστώτων οικονομικής ενίσχυσης και μπορούν να επιβάλλονται ανεξαρτήτως τυχόν ποινικών κυρώσεων, εάν και στο βαθμό που δεν μπορούν να εξομοιωθούν προς τέτοιου είδους κυρώσεις.»

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1782/2003

- 10 Ο κανονισμός (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστάτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 2019/93, (ΕΚ) 1452/2001, (ΕΚ) 1453/2001, (ΕΚ) 1454/2001, (ΕΚ) 1868/94, (ΕΚ) 1251/1999, (ΕΚ) 1254/1999, (ΕΚ) 1673/2000, (ΕΟΚ) 2358/71 και (ΕΚ) 2529/2001 (ΕΕ L 270, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 94, σ. 70), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/2005 της Επιτροπής, της 26ης Ιανουαρίου 2005 (ΕΕ L 24, σ. 15, στο εξής: κανονισμός 1782/2003), ορίζει στην εικοστή πρώτη αιτιολογική σκέψη του τα εξής:

«Τα καθεστάτα στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής προβλέπουν άμεση στήριξη του εισοδήματος, ιδιαίτερα προκειμένου να εξασφαλισθεί ένα ικανοποιητικό επίπεδο ζωής για τη γεωργική κοινότητα. Ο στόχος αυτός συνδέεται στενά με τη συντήρηση των γεωργικών περιοχών. Προκειμένου να αποφευχθεί η ανορθολογική κατανομή των κοινοτικών κονδυλίων, δεν θα πρέπει να παρέχονται ενισχύσεις στους γεωργούς εκείνους που δημιούργησαν τεχνητά τις συνθήκες που απαιτούνται για να λάβουν τέτοιες ενισχύσεις.»

- 11 Κατά το άρθρο 24 του κανονισμού 1782/2003:

«1. Με επιφύλαξη όσον αφορά τις μειώσεις και τους αποκλεισμούς που προβλέπονται στο άρθρο 6 του παρόντος κανονισμού, στην περίπτωση που διαπιστωθεί πως ο γεωργός δεν πληροί τους όρους επιλεξιμότητας σχετικά με τη χορήγηση ενίσχυσης που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό ή στο άρθρο 2α του κανονισμού (ΕΚ) 1259/1999, η ενίσχυση ή τμήμα της ενίσχυσης που χορηγήθηκε ή που πρόκειται να χορηγηθεί για την οποία έχουν πληρωθεί οι όροι επιλεξιμότητας υπάγεται σε μειώσεις και αποκλεισμούς που καθορίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 144, παράγραφος 2, του παρόντος κανονισμού.

2. Το ποσοστό της μείωσης διαβαθμίζεται ανάλογα με τη σοβαρότητα, την έκταση, τον διαρκή χαρακτήρα και την επανάληψη της εντοπισθείσας μη συμμόρφωσης και μπορεί να ανέλθει μέχρι τον πλήρη αποκλεισμό από ένα ή περισσότερα καθεστάτα ενίσχυσης για ένα ή περισσότερα ημερολογιακά έτη.»

Ο κανονισμός 1973/2004

- 12 Η εξηκοστή ένατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1973/2004 έχει ως εξής:

«Σύμφωνα με το άρθρο 143β του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου επιτρέπεται στην Τσεχική Δημοκρατία, την Εσθονία, την Κύπρο, τη Λεττονία, τη Λιθουανία, την Ουγγαρία, τη Μάλτα, την Πολωνία, τη Σλοβενία και τη Σλοβακία (στα νέα κράτη μέλη) να αντικαταστήσουν τις άμεσες ενισχύσεις με ενιαία ενίσχυση (“το καθεστώς ενιαίας ενίσχυσης βάσει της έκτασης”). Η Τσεχική Δημοκρατία, η Εσθονία, η Κύπρος, η Λεττονία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Πολωνία και η Σλοβακία έκαναν την επιλογή αυτή. Συνεπώς, θα πρέπει να θεσπισθούν λεπτομερείς κανόνες για την εφαρμογή του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης βάσει της έκτασης.»

- 13 Το άρθρο 138 του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«1. Εκτός από τις περιπτώσεις ανωτέρας βίας ή τις εξαιρετικές περιστάσεις, όπως ορίζεται στο άρθρο 72 του κανονισμού (ΕΚ) 796/2004, εφόσον από διοικητικό ή επιτόπιο έλεγχο προκύψει ότι η διαφορά που διαπιστώθηκε μεταξύ της δηλωθείσας και της προσδιορισθείσας έκτασης, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 22, του κανονισμού (ΕΚ) 796/2004 είναι μεγαλύτερη από 3 %, αλλά μικρότερη ή ίση με 30 % της προσδιορισθείσας έκτασης, το ποσό που χορηγείται στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης μειώνεται για το σχετικό έτος, κατά το διπλάσιο της διαπιστωθείσας διαφοράς.

Εάν η διαφορά υπερβαίνει το 30 % της προσδιορισθείσας έκτασης δεν χορηγείται καμία ενίσχυση για το σχετικό έτος.

Εάν η διαφορά υπερβαίνει το 50 %, ο γεωργός αποκλείεται και πάλι από τη λήψη ενισχύσεων μέχρι ποσού ίσου προς το ποσό που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ της δηλωθείσας και της προσδιορισθείσας έκτασης. Το ποσό αυτό συμψηφίζεται με τις πληρωμές ενισχύσεων τις οποίες ο γεωργός δικαιούται στο πλαίσιο αιτήσεων που υποβάλλει κατά τα τρία ημερολογιακά έτη που έπονται του ημερολογιακού έτους της διαπίστωσης.

2. Εφόσον η διαφορά μεταξύ της δηλωθείσας και της προσδιορισθείσας έκτασης προκύπτει από εσκεμμένες παρατυπίες, η ενίσχυση την οποία δικαιούται ο γεωργός δεν θα χορηγηθεί για το σχετικό ημερολογιακό έτος.

Ωστόσο, εάν η διαφορά υπερβαίνει το 20 % της προσδιορισθείσας έκτασης, ο γεωργός αποκλείεται και πάλι από τη λήψη ενισχύσεων μέχρι ποσού ίσου προς το ποσό που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ της δηλωθείσας και της προσδιορισθείσας έκτασης. Το ποσό αυτό συμψηφίζεται με τις πληρωμές ενισχύσεων τις οποίες ο γεωργός δικαιούται στο πλαίσιο αιτήσεων που υποβάλλει κατά τα τρία ημερολογιακά έτη που έπονται του ημερολογιακού έτους της διαπίστωσης.

3. Για το σκοπό του καθορισμού της προσδιορισθείσας έκτασης, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 22, του κανονισμού (ΕΚ) 796/2004, εφαρμόζονται το άρθρο 143β, παράγραφος 5, και το άρθρο 143β, παράγραφος 6, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003, καθώς και το άρθρο 137 του παρόντος κανονισμού.»

Η πολωνική ρύθμιση

- 14 Το άρθρο 297, παράγραφος 1, του νόμου της 6ης Ιουνίου 1997 περί ποινικού κώδικα (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, Dz. U 1997, αριθ. 88, θέση 553) ορίζει τα ακόλουθα:

«Τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή τριών μηνών έως πέντε ετών όποιος, με σκοπό να λάβει, για τον ίδιο ή για οποιοδήποτε άλλο άτομο, από τράπεζα ή από οργανωτική μονάδα έχουσα παρόμοια οικονομική δραστηριότητα βάσει του νόμου, ή από θεσμικό ή άλλο όργανο ή οργανισμό που διαθέτει δημόσιους πόρους, πίστωση, δάνειο, εγγύηση, πιστωτικό έγγραφο, επιχορήγηση, επιβεβαίωση από τράπεζα περί δεσμεύσεως προκύπτουσας από παροχή εγγυήσεως, εγγύηση ή παρόμοια οικονομική παροχή για συγκεκριμένο οικονομικό σκοπό, ή να επιτύχει ηλεκτρονική καταβολή ή δημόσια παραγγελία, και όποιος υποβάλλει πλαστό ή αλλοιωμένο έγγραφο, περιέχον ψευδείς ή απατηλές δηλώσεις, ή υποβάλλει έγγραφη απατηλή δήλωση, όσον αφορά τις κρίσιμες για τη χορήγηση οικονομικής ενισχύσεως περιστάσεις, για την προαναφερθείσα πληρωμή ή για την ως άνω παραγγελία».

- 15 Κατά το άρθρο 17, παράγραφος 1, σημεία 7 και 11, του νόμου της 6ης Ιουνίου 1997 περί κώδικα ποινικής δικονομίας (ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego, Dz. U. 1997, αριθ. 89, θέση 555, στο εξής: κώδικας ποινικής δικονομίας):

«Δεν ασκείται δίωξη, ή αυτή παύει αν έχει ήδη ασκηθεί, όταν:

[...]

έχει περατωθεί οριστικά ή είναι εν εξελίξει ποινική διαδικασία που αφορά τα ίδια πραγματικά περιστατικά και το ίδιο άτομο,

[...]

άλλες περιστάσεις αποκλείουν τη δίωξη.

[...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 16 Στις 16 Μαΐου 2005 ο Ł. M. Bonda υπέβαλε στο Biuro Powiatowe Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (περιφερειακό γραφείο του Οργανισμού για την αναδιάρθρωση και τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας, στο εξής: Γραφείο) αίτηση προς χορήγηση ενιαίας ενισχύσεως με βάση την έκταση για το έτος 2005.
- 17 Στο πλαίσιο της αιτήσεως αυτής, κατέθεσε ανακριβή δήλωση όσον αφορά την έκταση των καλλιεργούμενων γεωργικών γαιών και των σχετικών καλλιεργειών, διογκώνοντας τις χρησιμοποιούμενες για γεωργική παραγωγή εκτάσεις, αναφέροντας με τη δήλωσή του 212,78 εκτάρια αντί για 113,49 εκτάρια.
- 18 Στις 25 Ιουνίου 2006 ο διευθυντής του Γραφείου, δυνάμει του άρθρου 138, παράγραφος 1, του κανονισμού 1973/2004, έλαβε απόφαση με την οποία, αφενός, αρνήθηκε να καταβάλει στον Ł. M. Bonda ενιαία ενίσχυση με βάση την έκταση για το έτος 2005 και, αφετέρου, του επέβαλε κύρωση συνιστάμενη στην απώλεια του δικαιώματος λήψεως ενιαίας ενισχύσεως με βάση την έκταση, μέχρι του ποσού που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ της πραγματικής εκτάσεως και της δηλωθείσας, για τα τρία έτη που έπονται εκείνου κατά τη διάρκεια του οποίου υποβλήθηκε η ανακριβής δήλωση.

- 19 Με απόφαση της 14ης Ιουλίου 2009, το Sąd Rejonowy w Goleniowie (τοπικό δικαστήριο του Goleniów) καταδίκασε τον Ł. M. Bonda λόγω απάτης προς λήψη επιχορηγήσεως κατ' εφαρμογήν του άρθρου 297, παράγραφος 1, του νόμου της 6ης Ιουνίου 1997 περί ποινικού κώδικα, με το σκεπτικό ότι ο τελευταίος, αποσκοπώντας να λάβει επιδοτήσεις, είχε υποβάλει αναληθή δήλωση όσον αφορά καθοριστικής σημασίας στοιχεία στο πλαίσιο της καταβολής ενιαίας ενισχύσεως με βάση την έκταση. Για τον λόγο αυτό, στον Ł. M. Bonda επιβλήθηκε ποινή φυλακίσεως οκτώ μηνών με διετή αναστολή και πρόστιμο 80 ημερήσιων μονάδων προς 20 ζλότυ Πολωνίας (PLN) έκαστη.
- 20 Ο Ł. M. Bonda άσκησε έφεση κατά της εν λόγω αποφάσεως ενώπιον του Sąd Okręgowy w Szczecinie (περιφερειακού δικαστηρίου του Szczecin), το οποίο την εξαφάνισε, δεχόμενο ότι η δίωξη είναι απαράδεκτη επειδή είχε ήδη επιβληθεί διοικητική κύρωση στον Ł. M. Bonda για τα ίδια πραγματικά περιστατικά. Κατά συνέπεια, το δικαστήριο αυτό απάλλαξε τον κατηγορούμενο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 17, παράγραφος 1, σημείο 11, του κώδικα ποινικής δικονομίας, και διέταξε την παύση της ποινικής δίωξεως με απόφαση της 19ης Μαρτίου 2010.
- 21 Ο Prokurator Generalny (εισαγγελέας) άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως αυτής ενώπιον του Sąd Najwyższy (ανωτάτου δικαστηρίου) επικαλούμενος κατάφωρη παράβαση του διαδικαστικού κανόνα του ως άνω άρθρου 17, παράγραφος 1, σημείο 11.
- 22 Το Sąd Najwyższy, καίτοι κρίνει ότι δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι τα πραγματικά περιστατικά που οδήγησαν στη λήψη του μέτρου που προβλέπει το άρθρο 138, παράγραφος 1, του κανονισμού 1973/2004 έναντι του Ł. M. Bonda είναι απολύτως όμοια προς εκείνα που αποτελούν το αντικείμενο της ποινικής του καταδίκης, εκτιμά εντούτοις ότι η απαλλακτική απόφαση στην ποινική δίκη κατά του Ł. M. Bonda είναι εσφαλμένη, καθόσον αυτή στηρίζεται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, σημείο 11, του κώδικα ποινικής δικονομίας.
- 23 Το Sąd Najwyższy εκτιμά ότι μόνον το άρθρο 17, παράγραφος 1, σημείο 7, του κώδικα ποινικής δικονομίας μπορεί να αποτελεί ορθή νομική βάση για την περάτωση της εν λόγω διαδικασίας. Κατά συνέπεια, προς επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, πρέπει να προσδιοριστεί αν η διαδικασία που κίνησε το Γραφείο μπορεί να λογίζεται ως ποινικής φύσεως υπό την έννοια της διατάξεως αυτής. Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ειδικότερα επ' αυτού ότι, καίτοι η γραμματική ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως επιβάλλει αρνητική απάντηση στο ερώτημα αυτό, εντούτοις η ως άνω διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα το άρθρο 4, παράγραφος 1, του πρωτοκόλλου 7.
- 24 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Sąd Najwyższy εκτιμά ότι είναι αναγκαίο να εξεταστεί η νομική φύση της κυρώσεως που επιβλήθηκε στον εμπλεκόμενο γεωργό βάσει του άρθρου 138, παράγραφος 1, του κανονισμού 1973/2004.
- 25 Κρίνοντας ότι η έκβαση της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί εξαρτάται από την ερμηνεία του ως άνω άρθρου 138, το Sąd Najwyższy αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Ποια είναι η νομική φύση της κυρώσεως που προβλέπεται στο άρθρο 138 του [κανονισμού 1973/2004], κύρωση η οποία συνίσταται στην απώλεια του δικαιώματος των γεωργών για τη λήψη άμεσων ενισχύσεων σε επόμενα έτη εκείνου κατά το οποίο ο εκάστοτε ενδιαφερόμενος γεωργός προέβη σε αναληθή δήλωση όσον αφορά την έκταση η οποία αποτελεί τη βάση για [ενιαία ενίσχυση με βάση την έκταση];»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 26 Με το ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 138, παράγραφος 1, του κανονισμού 1973/2004 έχει την έννοια ότι συνιστούν κυρώσεις ποινικής φύσεως τα μέτρα που προβλέπονται στο δεύτερο και το τρίτο εδάφιο της διατάξεως αυτής, συνιστάμενα στην απώλεια του

δικαιώματος του γεωργού να λάβει ενίσχυση για το έτος ως προς το οποίο υπέβαλε αναληθή δήλωση περί της εκτάσεως για την οποία μπορεί να χορηγηθεί η σχετική ενίσχυση και στη μείωση της ενισχύσεως την οποία θα μπορούσε να λάβει για τα τρία επόμενα ημερολογιακά έτη κατά το ποσό που αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ της δηλωθείσας και της προσδιορισθείσας εκτάσεως.

- 27 Εισαγωγικώς, διαπιστώνεται ότι το *Sąd Najwyższy* ζητεί από το Δικαστήριο την ερμηνεία του άρθρου 138, παράγραφος 1, του κανονισμού 1973/2004 καθόσον η αρχή *ne bis in idem*, όπως αυτή περιλαμβάνεται στο άρθρο 17, παράγραφος 1, σημείο 7, του κώδικα ποινικής δικονομίας, δεν μπορεί να εφαρμοστεί στο πλαίσιο της διαδικασίας της κύριας δίκης παρά μόνον αν τα μέτρα που προβλέπει το ως άνω άρθρο 138, παράγραφος 1, χαρακτηριστούν ως κυρώσεις ποινικής φύσεως.
- 28 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι κυρώσεις προβλεπόμενες από ρυθμίσεις κοινής γεωργικής πολιτικής, όπως είναι ο προσωρινός αποκλεισμός της δυνατότητας επιχειρηματία να υπαχθεί σε καθεστώς ενισχύσεων, δεν έχουν ποινικό χαρακτήρα (βλ. αποφάσεις της 18ης Νοεμβρίου 1987, 137/85, *Maizena* κ.λπ., Συλλογή 1987, σ. 4587, σκέψη 13· της 27ης Οκτωβρίου 1992, C-240/90, *Γερμανία κατά Επιτροπής*, Συλλογή 1992, σ. I-5383, σκέψη 25, καθώς και της 11ης Ιουλίου 2002, C-210/00, *Käserei Champignon Hofmeister*, Συλλογή 2002, σ. I-6453, σκέψη 43).
- 29 Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι κυρώσεις αυτές αποσκοπούν στην καταστολή των πολυάριθμων παραβάσεων που διαπράττονται σχετικά με τις ενισχύσεις στον τομέα της γεωργίας και οι οποίες, επιβαρύνοντας σημαντικά τον προϋπολογισμό της Ένωσης, μπορούν να καταστήσουν αναποτελεσματικά τα μέτρα που λαμβάνουν τα θεσμικά όργανα στον εν λόγω τομέα με σκοπό τη σταθεροποίηση των αγορών, τη στήριξη του βιοτικού επιπέδου των γεωργών και τη διασφάλιση λογικών τιμών για τους καταναλωτές (βλ. προαναφερθείσα απόφαση *Käserei Champignon Hofmeister*, σκέψη 38).
- 30 Προς στήριξη της αναλύσεώς του το Δικαστήριο τόνισε επίσης ότι οι παραβιασθέντες κανόνες αφορούν μόνον τους επιχειρηματίες που έχουν επιλέξει, με πλήρη ελευθερία, να υπαχθούν σε σύστημα ενισχύσεων στον τομέα της γεωργίας (βλ. προαναφερθείσες αποφάσεις *Maizena* κ.λπ., σκέψη 13· *Γερμανία κατά Επιτροπής*, σκέψη 26, καθώς και *Käserei Champignon Hofmeister*, σκέψη 41). Προσέθεσε ότι, στο πλαίσιο του καθεστώτος ενισχύσεων της Ένωσης, το οποίο εξαρτά κατ' ανάγκην τη χορήγηση της ενισχύσεως από την παροχή εγγυήσεων εντιμότητας και αξιοπιστίας εκ μέρους του δικαιούχου, η κύρωση που επιβάλλεται σε περίπτωση μη τηρήσεως των προϋποθέσεων αυτών συνιστά ειδικό διοικητικό μέτρο εντασσόμενο πλήρως στο σύστημα ενισχύσεων και αποβλέπον στη διασφάλιση της χρηστής διαχειρίσεως των πόρων της Ένωσης (απόφαση *Käserei Champignon Hofmeister*, προαναφερθείσα, σκέψη 41).
- 31 Κανένα στοιχείο δεν δικαιολογεί διαφορετική απάντηση όσον αφορά τα μέτρα τα οποία προβλέπει το άρθρο 138, παράγραφος 1, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1973/2004.
- 32 Πράγματι, δεν αμφισβητείται ότι τα μέτρα τα οποία προβλέπει το άρθρο 138, παράγραφος 1, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1973/2004 μπορούν να εφαρμόζονται μόνο στους επιχειρηματίες που έχουν ζητήσει να υπαχθούν στο δημιουργηθέν με τον κανονισμό αυτό καθεστώς ενισχύσεων, όταν προκύπτει ότι οι πληροφορίες που παρέχουν οι επιχειρηματίες αυτοί προς στήριξη της σχετικής αιτήσεώς τους είναι εσφαλμένες. Επιπλέον, τα εν λόγω μέτρα συνιστούν, επίσης, ειδικό διοικητικό μέτρο εντασσόμενο πλήρως σε ειδικό καθεστώς ενισχύσεων και αποβλέπον στην εξασφάλιση της ορθής οικονομικής διαχειρίσεως των δημόσιων ταμείων της Ένωσης.
- 33 Συναφώς, πρέπει να προστεθεί ότι από το άρθρο 1 του κανονισμού 2988/95, το οποίο καθορίζει ένα κοινό νομικό πλαίσιο όλων των τομέων που εμπíπτουν στις κοινοτικές πολιτικές, προκύπτει καταρχάς ότι κάθε παραβίαση του δικαίου της Ένωσης που απορρέει από πράξη ή παράλειψη επιχειρηματία η οποία έχει ή ενδέχεται να έχει ως αποτέλεσμα την πρόκληση ζημίας σε βάρος του γενικού προϋπολογισμού της Ένωσης ή των κονδυλίων που αυτή διαχειρίζεται χαρακτηρίζεται ως «παρατυπία» και οδηγεί στη «λήψη διοικητικών μέτρων και την επιβολή διοικητικών κυρώσεων».

- 34 Στη συνέχεια, από το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και δ', του κανονισμού 2988/95 προκύπτει ότι η ολική ή μερική αφαίρεση πλεονεκτήματος προβλεπόμενου από κοινοτική ρύθμιση, έστω και αν ο επιχειρηματίας ωφελήθηκε αχρεωστήτως κατά ένα μόνο μέρος από το πλεονέκτημα αυτό, καθώς και ο αποκλεισμός ή η αφαίρεση του πλεονεκτήματος για χρονική περίοδο μεταγενέστερη αυτής κατά την οποία διαπράχθηκε η παρατυπία συνιστούν διοικητικές κυρώσεις. Οι ως άνω δύο περιπτώσεις καλύπτονται από το άρθρο 138, παράγραφος 1, του κανονισμού 1973/2004.
- 35 Τέλος, ενώ το άρθρο 6, παράγραφοι 1 έως 4, του κανονισμού 2988/95 περιλαμβάνει κανόνες όσον αφορά τη συνεκτίμηση εθνικής ποινικής διαδικασίας στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας βασιζόμενης στο δίκαιο της Ένωσης, από την ένατη αιτιολογική σκέψη και από το άρθρο 6, παράγραφος 5, του κανονισμού αυτού προκύπτει ότι οι διοικητικές κυρώσεις που επιβάλλονται στο πλαίσιο της υλοποίησης των σκοπών της κοινής γεωργικής πολιτικής εντάσσονται πλήρως στα καθεστώτα ενισχύσεων, ότι έχουν ειδικό σκοπό και ότι μπορούν να επιβάλλονται ανεξαρτήτως ενδεχόμενων ποινικών κυρώσεων, αν και στον βαθμό που δεν εξομοιώνονται με ποινικές κυρώσεις.
- 36 Η διοικητική φύση των μέτρων που προβλέπει το άρθρο 138, παράγραφος 1, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1973/2004 δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση από την εξέταση της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου περί της εννοίας της «ποινικής διαδικασίας», όπως αυτή χρησιμοποιείται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του πρωτοκόλλου 7, διάταξη στην οποία αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο.
- 37 Κατά τη νομολογία αυτή, η σχετική εξέταση στηρίζεται σε τρία κριτήρια. Το πρώτο είναι ο νομικός χαρακτηρισμός της παραβάσεως κατά το εσωτερικό δίκαιο, το δεύτερο η ίδια η φύση της παραβάσεως και το τρίτο η φύση και η σοβαρότητα της κυρώσεως που ενδέχεται να επιβληθεί στον διαπράξαντα την παράβαση (βλ., ιδίως, ΕΔΔΑ, αποφάσεις Engel κ.λπ. κατά Κάτω Χωρών της 8ης Ιουνίου 1976, σειρά Α αριθ. 22, §§ 80 έως 82, καθώς και Zolotoukhine κατά Ρωσίας της 10ης Φεβρουαρίου 2009, προσφυγή αριθ. 14939/03, §§ 52 και 53).
- 38 Όσον αφορά το πρώτο κριτήριο, πρέπει να σημειωθεί ότι τα μέτρα που προβλέπει το άρθρο 138, παράγραφος 1, του κανονισμού 1973/2004 δεν λογίζονται ως ποινικής φύσεως σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης, το οποίο πρέπει να εξομοιωθεί εν προκειμένω προς το «εσωτερικό δίκαιο» υπό την έννοια της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- 39 Όσον αφορά το δεύτερο κριτήριο, για την εφαρμογή του πρέπει να εξακριβωθεί αν η επιβαλλόμενη στον επιχειρηματία κύρωση έχει, ιδίως, κατασταλτικό σκοπό.
- 40 Εν προκειμένω, από την ανάλυση που εκτίθεται στις σκέψεις 28 έως 32 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι τα μέτρα που προβλέπει το άρθρο 138, παράγραφος 1, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1973/2004 προορίζονται να έχουν εφαρμογή μόνο στους επιχειρηματίες που ζητούν την υπαγωγή τους στο καθεστώς ενισχύσεων που θεσπίζει ο κανονισμός αυτός και ότι σκοπός των μέτρων αυτών δεν είναι η καταστολή, αλλά, κατ' ουσίαν, η προστασία της διαχείρισεως των ταμείων της Ένωσης με τον προσωρινό αποκλεισμό του δικαιούχου που προέβη σε ανακριβείς δηλώσεις με την αίτησή του περί χορηγήσεως ενισχύσεως.
- 41 Όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 65 των προτάσεών της, συνηγορεί επίσης υπέρ της ελλείψεως κατασταλτικού χαρακτήρα των εν λόγω μέτρων το γεγονός ότι η μείωση του ποσού της ενισχύσεως που θα μπορούσε να καταβληθεί στον γεωργό για τα επόμενα της διαπιστώσεως της παρατυπίας έτη εξαρτάται από την υποβολή αιτήσεως αφορώσας τα έτη αυτά. Ειδικότερα, αν ο γεωργός δεν υποβάλει αίτηση για τα επόμενα έτη, η κύρωση κατ' εφαρμογήν του άρθρου 138, παράγραφος 1, του κανονισμού 1973/2004 καθίσταται άνευ αντικειμένου. Τούτο συμβαίνει επίσης όταν ο γεωργός δεν πληροί πλέον τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για τη χορήγηση της ενισχύσεως. Τέλος, η κύρωση καθίσταται επίσης εν μέρει άνευ αντικειμένου όταν το ποσό των ενισχύσεων που θα

μπορούσε να λάβει ο γεωργός για τα επόμενα έτη είναι μικρότερο από εκείνο της μείωσης που πρέπει να επιβληθεί σε αυτές κατ' εφαρμογήν του μέτρου μείωσης της αχρεωστήτως εισπραχθείσας ενισχύσεως.

- 42 Επομένως, το δεύτερο κριτήριο που εκτέθηκε στη σκέψη 37 της παρούσας αποφάσεως δεν αρκεί για να προσδώσει ποινικό χαρακτήρα στα μέτρα που προβλέπει το άρθρο 138, παράγραφος 1, του κανονισμού 1973/2004.
- 43 Όσον αφορά το τρίτο κριτήριο, πρέπει να σημειωθεί, επιπλέον όσων υπογραμμίστηκαν στη σκέψη 41 της παρούσας αποφάσεως, ότι οι κυρώσεις που προβλέπει το άρθρο 138, παράγραφος 1, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 1973/2004 έχουν ως μοναδικό αποτέλεσμα να στερήσουν τον εμπλεκόμενο γεωργό από τη δυνατότητα να λάβει ενίσχυση.
- 44 Επομένως, οι εν λόγω κυρώσεις δεν μπορούν να εξομοιωθούν προς κυρώσεις ποινικής φύσεως βάσει του τρίτου κριτηρίου που μνημονεύεται στη σκέψη 37 της παρούσας αποφάσεως.
- 45 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι με βάση τα χαρακτηριστικά των κυρώσεων τις οποίες προβλέπει το άρθρο 138, παράγραφος 1, του κανονισμού 1973/2004 αυτές δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως κυρώσεις ποινικής φύσεως.
- 46 Κατά συνέπεια, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 138, παράγραφος 1, του κανονισμού 1973/2004 έχει την έννοια ότι δεν συνιστούν κυρώσεις ποινικής φύσεως τα μέτρα που προβλέπονται στο δεύτερο και το τρίτο εδάφιο της διατάξεως αυτής, τα οποία συνίστανται στον αποκλεισμό του γεωργού από τη δυνατότητα λήψεως ενισχύσεως για το έτος για το οποίο υπέβαλε αναληθή δήλωση εκτάσεως επιλέξιμης για χορήγηση της ενισχύσεως αυτής και στη μείωση της ενισχύσεως την οποία αυτός θα μπορούσε να λάβει για τα τρία επόμενα ημερολογιακά έτη κατά ποσό ίσο προς τη διαφορά μεταξύ της δηλωθείσας και της διαπιστωθείσας εκτάσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 47 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Το άρθρο 138, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 1973/2004 της Επιτροπής, της 29ης Οκτωβρίου 2004, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου όσον αφορά τα καθεστώτα στήριξης τα προβλεπόμενα βάσει των τίτλων 4 και 4α του εν λόγω κανονισμού και τη χρήση των εκτάσεων γης που προκύπτουν από την παύση καλλιέργειας για την παραγωγή πρώτων υλών, έχει την έννοια ότι δεν συνιστούν κυρώσεις ποινικής φύσεως τα μέτρα που προβλέπονται στο δεύτερο και το τρίτο εδάφιο της διατάξεως αυτής, τα οποία συνίστανται στον αποκλεισμό του γεωργού από τη δυνατότητα λήψεως ενισχύσεως για το έτος για το οποίο υπέβαλε αναληθή δήλωση εκτάσεως επιλέξιμης για χορήγηση της ενισχύσεως αυτής και στη μείωση της ενισχύσεως την οποία αυτός θα μπορούσε να λάβει για τα τρία επόμενα ημερολογιακά έτη κατά ποσό ίσο προς τη διαφορά μεταξύ της δηλωθείσας και της διαπιστωθείσας εκτάσεως.

(υπογραφές)